

WMFKOEPEL

Driemaandelijks tijdschrift van de West-Vlaamse Milieufederatie vzw

Nummer 2 - april-mei-juni 2013 - jaargang 7

Verantwoordelijke uitgever : Eric Vandompe, Standaardmolen 20, Kuurne

WMFkoepel

WMFkoepel is het driemaandelijks tijdschrift van de West-Vlaamse Milieufederatie vzw (WMF).

7-de jaargang- nummer 2- 2e trimester 2013

Verantwoordelijke uitgever

Eric Vandorpe, Standaardmolen 20, 8520 Kuurne

Werken mee aan dit nummer

Katty De Wilde, Bart Vanwildemeersch, Eric Vandorpe.

Foto's

Vermeld bij de foto's. Voorpagina :

Copyright

Overname van artikels wordt aanbevolen, mits bronvermelding.

Westvlaamse Milieufederatie vzw

De West-Vlaamse Milieufederatie (WMF) vzw is de koepelorganisatie van de West-Vlaamse natuur- en milieuverenigingen en beoogt de bescherming van de natuur en het leefmilieu van West-Vlaanderen. De WMF is in 1996 ontstaan uit het West-Vlaams Overleg en is een onafhankelijke en pluralistische vereniging en heeft geen enkele binding met politieke partijen. WMF is intermediaire partner van de Bond Beter Leefmilieu (BBL) vzw.

Lidmaatschap

Enkel natuur- en milieuverenigingen, werkzaam in West-Vlaanderen kunnen lid worden van de WMF vzw. Dit kan door zich schriftelijk kandidaat te stellen bij de voorzitter van de vzw : eric-vandorpe@scarlet.be.

Bestuursleden

Eric Vandorpe (voorzitter)
Kris Dekeyzer (ondervoorzitter) ;
Martine Langen (secretaris) ;
Marcel Heintjens (penningmeester) ;
Hans Vermeersch (bestuurslid).
Ann Top (bestuurslid).
Peter Hantson (bestuurslid).
Paul De Graeve (bestuurslid).
Tomas Naudts (bestuurslid).
Nik Dooms (bestuurslid).

De West-Vlaamse Milieufederatie vzw is erkend door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

De werking van de West-Vlaamse Milieufederatie vzw wordt gesteund door :

WMF-vertegenwoordigers :

Provinciale Mineraad West-Vlaanderen :

kris.dekeyzer@scarlet.be (voorzitter) ;
peter.hantson@skynet.be ;
gabriel.vandemaele@telenet.be ;
bart.vanwildemeersch@wmfkoepel.be ;
mheintjens@telenet.be

Plaatsvervangers : Martine Langen, Kristina Naeyaert, Manuel De Witte, Ann Top & Katty De Wilde

Provinciale Commissie Ruimtelijke Ordening (PROCORO)

eric-vandorpe@scarlet.be
bart.vanwildemeersch@wmfkoepel.be

Inagro Adviesraad Proclam

kris.dekeyzer@scarlet.be
bart.vanwildemeersch@wmfkoepel.be ;
gabriel.vandemaele@telenet.be ;
manuel.de.witte@telenet.be
peter.hantson@skynet.be

NME-platform West-Vlaanderen

eric-vandorpe@scarlet.be
katty.de.wilde@wmfkoepel.be

Resoc Brugge

kris.dekeyzer@scarlet.be
plaatsvervanger : paul.degraeve@skynet.be

Adviescomité openlucht recreatie Westtoer

kris.dekeyzer@scarlet.be

SECRETARIAAT

Beenhouwersstraat 7
8000 Brugge
050/707.107

openingsuren

maandag van 8u30 tot 17u
dinsdag van 8u30 tot 17u
woensdag van 8u30 tot 12u
donderdag van 8u30 tot 17u
vrijdag van 8u30 tot 17u

secretariaat

secretariaat@wmfkoepel.be

coördinator

katty.de.wilde@wmfkoepel.be

beleidsmedewerker

bart.vanwildemeersch@wmfkoepel.be

www.wmfkoepel.be

Inhoudstafel

Colofon.....2

Inhoudstafel en kalender.....3

Redactioneel.....4

Projectoproep

Dag van de Natuur West-Vlaanderen 2013.....5

Actueel

De overvloed van een voedselbos.....6

Activiteit

Bezoek een voedselbos, samen met WMF.....10

Debat

14 oktober 2013 : debat provinciale Minaraad

Groene economie, een kans voor lokale besturen?.....11

Beleid

Schaliegas :

Struikelblok voor duurzame energietransitie.....13

Bodemerosie in West-Vlaanderen :

Een verhaal met een gelukkig einde?.....16

Kalender

SEPTEMBER

• Zaterdag 14 september -Merkem

Bezoek aan het voedselbos De Woudezel

Meer info : zie blz . 10

OKTOBER

• Maandag 14 oktober 2013

Debat Provinciale Minaraad West-Vlaanderen

"groene economie : een kans voor lokale besturen?" met Yvesl Leterme (OESO) en Mathias Lievens (co-auteur "Mythe van de groene economie"

Provinciehuis Boeverbos, Brugge

Meer info : secretariaat WMF

OKTOBER

• Maandag 21 oktober 2013

Algemene Vergadering WMF

PNZC Roeselare

Meer info : Katty De Wilde

Beste lezer,

Wat hebben we lang moeten wachten op de zomer. Enkele weken geleden zaten we nog te jammeren en te wachten op een streepje zon en was het alleen maar koud en nat. Dat hebben wij ook ondervonden gedurende onze jaarlijkse vakantie in Spanje. Maar nu worden we beloond met heerlijke dagen. Eind goed, al goed. Nu we terug thuis zijn, zullen we ook maar profiteren van de zon, al was het maar in de tuin.

Hopelijk blijft het zo en kan iedereen genieten van een heerlijke zomervakantie.

Op donderdag 4 juli was er de laatste vergadering van de Procoro in zijn huidige samenstelling. De installatie van de nieuwe Procoro zal gebeuren op donderdag 5 september 2013.

In de nieuwe samenstelling krijgen we in de sector natuur en milieu een nieuwe vertegenwoordiger. Naast Bond Beter en Leefmilieu en Natuurpunt is er nu ook iemand aangeduid vanuit de vereniging "Landelijk Vlaanderen". Laten we hopen dat we met deze persoon goed kunnen samen werken om onze sector optimaal te vertegenwoordigen.

Hierbij wil ik Gaby Vandemaele even extra bedanken voor de vele jaren inzet voor natuur en milieu in de Procoro. Alle vergaderingen waarop hij aanwezig was waren grondig en deskundig voorbereid. Gaby dank u en ik hoop dat we nog verder op u kunnen beroep doen voor advies in de vele dossiers, die nog zullen komen.

Ondertussen is het addendum Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan West-Vlaanderen definitief vastgesteld door de Provincieraad en ligt nu ter goedkeuring bij minister Muyters.

Voor velen onder u is de vakantie misschien al begonnen, voor anderen is dit binnenkort. Het zal weerom een tijd zijn om te genieten thuis of op reis.

Vooraleer ook het WMF-secretariaat in augustus even de deur sluit voor een welverdiende vakantie, is er nog een Raad van Bestuur en een overleg met het Agentschap Natuur en Bos.

Aan alle lezers een fijne vakantie en geniet er met volle teugen van!

Vandorpe Eric
Voorzitter WMF

PROJECTOPROEP : DAG VAN DE NATUUR WEST-VLAANDEREN 2013 !

Op zaterdag 16 en zondag 17 november 2013 vindt opnieuw de 'Dag van de Natuur' plaats. Dit jaar zijn we aan onze 35^e editie toe. Deze 'werk'dag voor natuur en landschap georganiseerd door Provincie West-Vlaanderen, Natuurpunt, de drie West-Vlaamse regionale landschappen, de Gezinsbond en de West-Vlaamse Milieufederatie. Ook uw vereniging is opnieuw uitgenodigd om een lokaal project op te zetten! Projecten kunnen velerlei zijn: het beplanten van een stukje openbaar domein, het uitvoeren van handmatig maaiwerk in natuurgebied, het knotten van bomen, het plaatsen van nestkastjes, het inrichten van een natuurexploratiepad, ... Werk, indien mogelijk, ook samen met de gemeente, een regionaal landschap of andere verenigingen.

Indien u een project overweegt, dan biedt de provincie u ook graag de mogelijkheid om promotie- en bedankingsmaterialen te bestellen. Voor de vrijwilligers, die meewerken aan een natuurbeheerproject, zijn er dit jaar zoekkaarten 'Bomen in knop' van Stichting veldwerk Nederland voorzien.

U kunt uw project aanmelden via het digitaal inschrijvingsformulier op www.west-vlaanderen.be/dagvandenatuur en dit graag voor 1 september 2013. Alle ingediende projecten zullen vervolgens ook zichtbaar zijn op deze website.

Verder kan uw vereniging ook mee promotie te voeren voor deze Dag van de Natuur. Zo krijgen we zoveel mogelijk mensen enthousiast voor deze werkdag en misschien ook om zich nog meer te engageren voor de natuur in onze provincie. Zoals elk jaar zijn er affiches met het campagnebeeld beschikbaar. U kan deze ook van de website downloaden.

We hopen alleszins dat heel wat natuur- en milieuverenigingen gaan meedoen en wensen uw vereniging alvast veel succes toe met de organisatie van uw project!

DE OVERVLOED VAN EEN VOEDSELBOS

Met alle respect voor het harde labeur van de boeren, maar het gangbare landbouwsysteem is een ramp voor het milieu. Zoals ondertussen geweten, draait onze westerse voedselvoorziening op kunstmest, pesticiden, verpakking, transport & gigantisch veel grondstoffen, zoals aardolie en water. Daarnaast staat de klassieke landbouw ook nog o.a. broeikasgassen, fijn stof en nutriënten uit en dat in zo'n mate dat het schadelijk is voor natuur en mens. De bodem en de natuurrijkdom worden uitgeput. Veel mensen voelen intuïtief aan dat het anders moet. Maar hoe? Goed nieuws: het voedselbos is een arbeidsarme manier van kringlooplandbouw, gebaseerd op de principes van permacultuur, die een bijdrage levert aan ecosystemen en dat met overvloedige oogst.

Laat voedsel uw medicijn en uw medicijn uw voedsel zijn (Hippocrates).

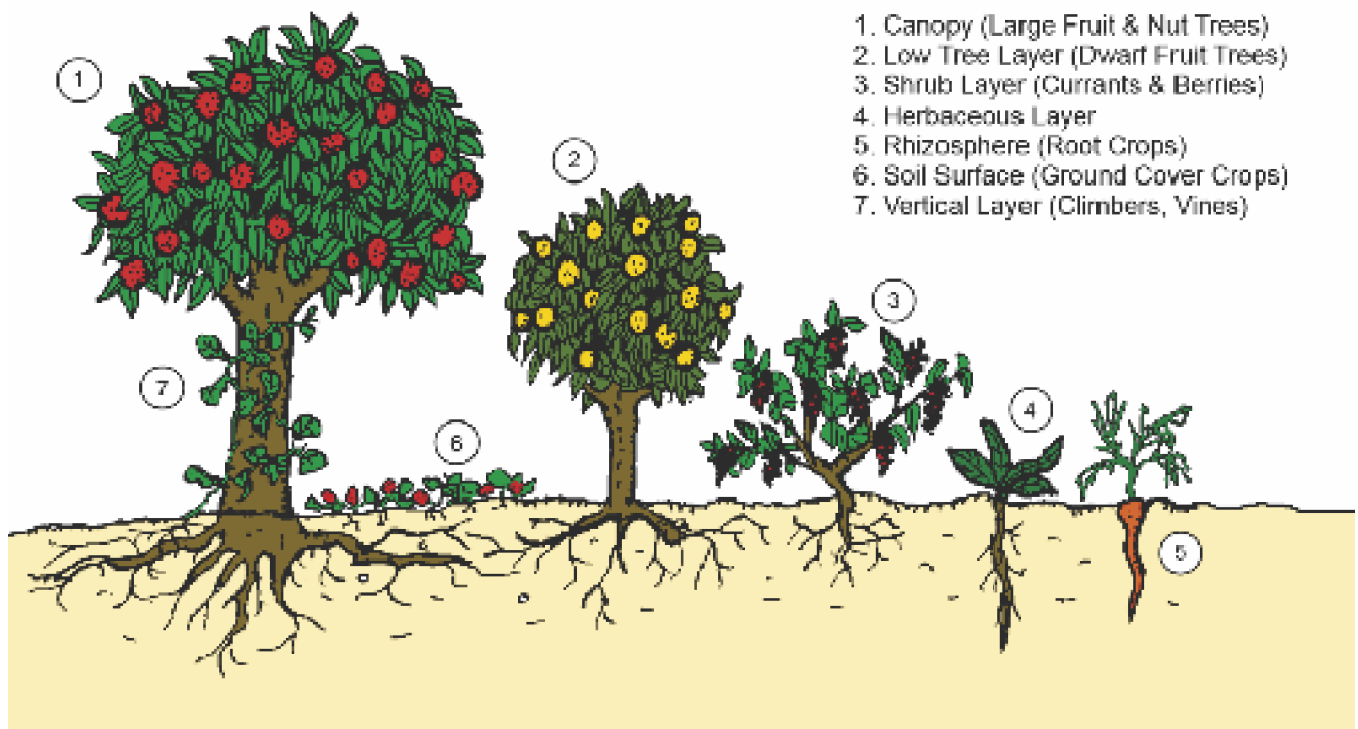
Onze voedselproductie verloopt nu grotendeels grootschalig en geglobaliseerd. Wanneer er door olietekorten, een staking of andere calamiteiten geen voedseldistributie mogelijk is, zijn de supermarkten al na 3 dagen leeg. Daarom, maar ook omwille van milieubewustzijn, economische crisis en hernieuwde waardering voor gezonde, eerlijke en originele producten, is er al een tijdje een tegenbeweging aan de gang. Een beweging voor meer lokale en kwalitatieve voedselproductie met respect voor de grenzen van ons ecosysteem. Een voedselbos past perfect bij dit streven.

Een voedselbos, ook soms een bosrandtuin of in het engels "forest farm" genoemd, streeft een bio-divers ecosysteem na. Het is een vorm van kringlooplandbouw, waarbij het natuurlijk ontstaan van een bos wordt nagebootst volgens de principes van permacultuur. Op een uitgekiende manier worden

bomen, struiken, bodembedekkers, klimplanten, kruiden, eenjarige en meerjarige gewassen met elkaar gecombineerd. Een voedselbos kan een grote variëteit aan fruit, noten, groenten en kruiden leveren: De bomenlaag bevat tamme kastanjes, walnoten, peren-, appel, pruimen-, kersenbomen. Daaronder bevindt zich een struiklaag met hazelnoten, frambozen, bosbessen, rode en zwarte bessen, kruisbessen, bramen, mais,... En daaronder een kruidlaag met daslook, bosaardbei, look zonder look, munt,... maar ook groenten, zoals aardperen, pompoen, eeuwige kool, enz...

Elke verdieping zorgt ook voor leef- en nestgelegenheid voor vogels en dieren. Het strooisel van gevallen bladeren en takjes op de grond is aantrekkelijk voor allerlei kleine nuttige diertjes. De vele insecten zorgen voor de bestuiving. Onder de bladerlaag ligt de humuslaag, die onderdak biedt aan allerlei organismen en microfauna en – flora. Zij houden het circulatiesysteem open, waardoor water,

The Seven Layers of a Forest Garden

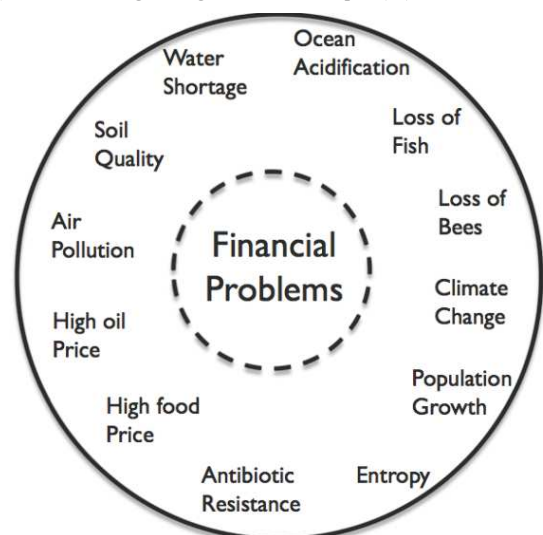

zuurstof, mineralen en zonlicht beter door de bodem kunnen dringen. Fundamenteel voor een voedselbos is dat er zoveel mogelijk diversiteit aan soorten met elkaar in symbiose kunnen leven. Hoe groter het complex van planten en dieren, hoe groter de vruchtbaarheid.

Volgens velen zijn voedselbossen de landbouw van de toekomst. In het IAASTD-rapport van 2008 besloten meer dan 400 wetenschappers dat de toekomst bij agro-ecologische landbouw ligt. Een voedselbos produceert voedselproductie, terwijl het humusrijke grond en ecologisch evenwichten behoudt en herstelt. Uit onderzoek in het Verenigd Koninkrijk blijkt dat een voedselbos bovendien een overvloedige opbrengst kan leveren, tot 4 x meer dan wat traditionele landbouw levert. Terwijl de gangbare landbouw een heel grote ecologische voetafdruk heeft, draagt een voedselbos bij aan het verkleinen ervan : De grond is bedekt, waardoor deze niet erodeert. Bij de kale bodem van de gangbare landbouw spoelt of waait de vruchtbare laag weg. Regelmatige bemesting is dan nodig om de bodem weer vruchtbaar te maken. De monoculturen van klassieke voedselproductie zijn ook kwetsbaar voor allerlei plagen en ziektes, waarvoor dan weer pesticiden nodig zijn om de gewassen te beschermen. Zon en bodem worden in een voedselbos optimaal gebruikt door verschillende lagen planten, waardoor er minder onkruid is. Zelden duikt er een plant op, die niet bruikbaar is. Belangrijk is ook het zelfbewaterende effect. Een voedselbos is

Het gangbare landbouwsysteem heeft veel ongewenste bijwerkingen
(foto boven : blog eeuwige moes en zoete patatjes)

zeer zuinig in watergebruik. Zelfs in zeer droge periodes tappen de diepwortelende planten vocht omhoog, waarvan dan ook de rest van het ecosysteem profiteert. Nog een voordeel op de traditionele landbouw, waar de gewassen in periodes van droogte besproeid moeten worden. De bostuin heeft zelfs grote voordelen op de biologische landbouw. Het is een duurzame investering voor generaties. Al vergt het een transitie van landbouwsysteem en denken. Behalve als alternatief landbouwsysteem, kan een voedselbos ook opgezet worden op zelfs een kleine tuin, zelfs een stadstuin.

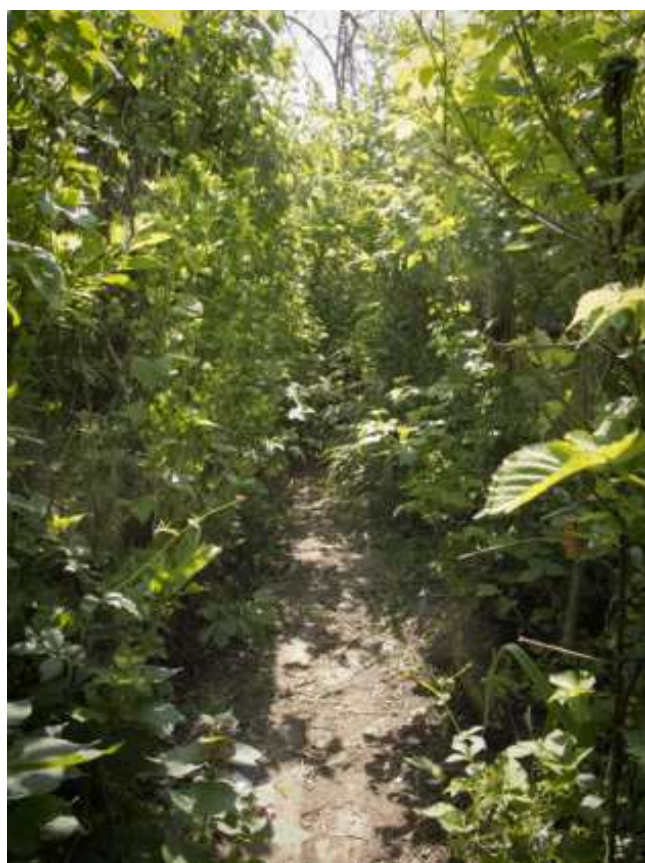
Ook om verdere klimaatverandering en de gevolgen ervan te voorkomen, is het voedselbos een interessante wijze van voedsel produceren. Het is een arbeidsarme vorm van voedselproductie, waardoor men weinig

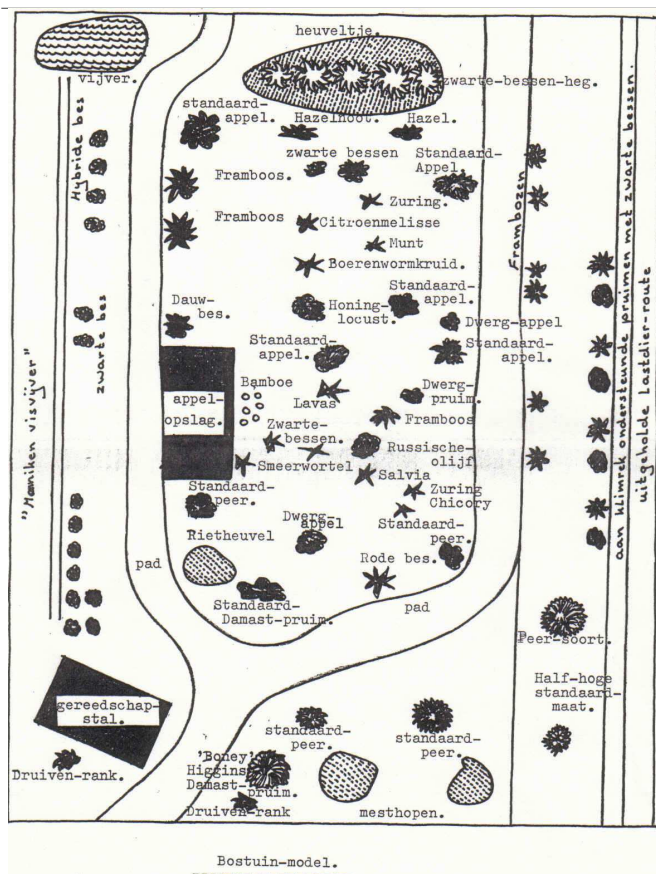
tot geen fossiele brandstoffen nodig. Het meeste werk heeft men in de plannings- en opstartfase. Op termijn, wanneer het ecosysteem weer in balans geraakt, heb je steeds minder onderhoud. 2 jaar na aanleg is een voedselbos een gesloten kringloop en dus zelfonderhoudend systeem. Anders dan in de gangbare landbouw dienen er geen stoffen van buitenaf meer binnengebracht. De groenten, knollen en kruiden zaaien zichzelf verder uit. Bovendien is de tuin zelfbestuivend, zelf-bewaterend, zelfmulchend, zelf onkruidonderdrukkend en zelfgenezend (schimmels en plagen). Het onderhoud bestaat dan enkel nog uit wat snoeien en uitdunnen van overgroeïende planten en 1 x mulchen met compost in de late herfst. Er moet dus niet geploegd of onkruid bestreden worden. De wortels maken de grond vanzelf los en halen het water meer naar de oppervlakte, waar dan de minder diep wortelende struiken en planten kunnen van profiteren. Er is dus ook weinig tot geen water en compost nodig. De bomen en struiken geven ook beschutting voor de wind en zon. De bodembedekking is als een huid, die het vruchtbare aardeweefsel eronder beschermt en herstelt. Het bodemleven vaart er wel bij. Naast de plantenrijkdom is er ook lucht nodig. Daarom houdt men, net als aan een bosrand, hier en daar plaats open.

In bepaalde landen zijn voedselbossen eeuwenoude traditie. Honderden en duizenden jaren geleden kende men al voedselbossen in Oost-Afrika, in Vietnam,

A FOREST YOU CAN EAT

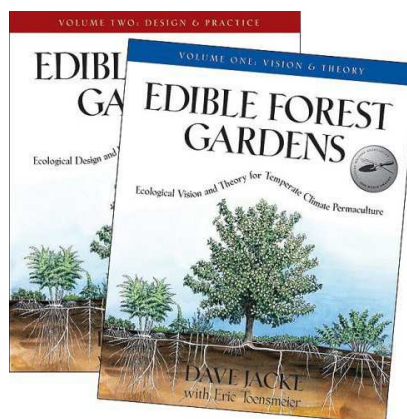
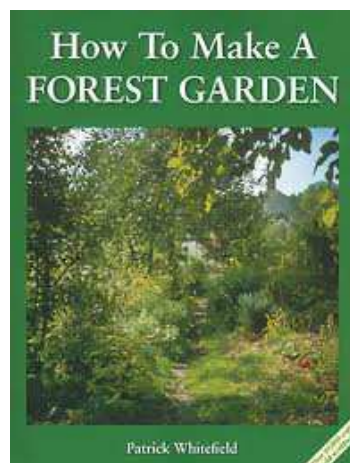
in Mexico, net als bij de indianen van Zuid-Amerika. Ook in het regenwoud van Zuid China wist men toen al dat een voedselbos meer opbrengt dan monocultuur. Daar combineerde men o.a. kardemon, kaneel, casia, cacao, rubberbomen, koffie en theeplanten. Maar ook in onze streek werd er lang geleden aan agro-bosbouw gedaan. Dat was voor men op grote schaal is beginnen kappen. Oorspronkelijk liet men nog heel wat kleine landschapselementen staan, vooral omwille van hun nut in waterbeheersing en voor hakhout. Maar gaande weg verloor de landbouw hoe langer hoe meer de voeling met de natuur en de kennis over de samenhang van de biodiversiteit.

In Engeland begon het voedselbos opnieuw aan zijn langzame opgang doordat John Seymour, die na een ongeluk waarbij hij been en arm verloor, tijdens de tweede wereldoorlog een tuin aanlegde, die een geordende jungle was, waar alles door elkaar groeide. Hij schreef er een boek over "this plot of earth". Even later pionierde daar ook Martin Crawford op vlak van voedselbossen. Hij legde 16 jaar geleden een voedselbos aan van 8000 m². Op deze plaats doet hij ook onderzoek naar o.a. de opbrengsten van een voedselbos. Ook hij schreef zijn bevindingen neer in het boek "Create a forestgarden". En dan is er ook nog Robert Hart, die een eetbare bostuin aangelegd van 500 m² bij zijn boerderij. Daarmee voorziet hij 7 maanden per jaar voedsel voor zijn gezin. In de documentaire "Forest gardening with Robert Hart", kun je zijn tuin zien. Deze documentaire is te bekijken op You Tube. Op zijn tuin is het boek "how to make a forest garden" gebaseerd.

Bronnen "de bostuin 2007"

- Permacultuurblog "eeuwige moes met zoete patatjes" van Esmeralda Borgo.
- Docufilm "Green gold" John D. Liu. Vrij te bekijken op You Tube
- Wervelkrant : "permacultuur, transitie naar meer agro-ecologie" – Esmeralda Borgo
- www.mier.be website van het food forest-project in Meldert (Aalst). Zij vormden een betonnen parking om tot een voedselbos

BEZOEK SAMEN MET WMF EEN VOEDSELBOS

Vier jaar geleden startte Diderik Claerebout in Merkem een permacultuur voedselbosproject. Door experiment is er daar ondertussen al heel wat kennis en knowhow verzameld over het ontwerp, de aanleg en mogelijke planten in zo'n voedselbos. Voor sommigen is een voedselbos of bosrandtuin een manier om dichterbij de natuur en meer zelfvoorzienend te leven. Voor anderen is het nu nog een niche, maar met mogelijkheden voor onze toekomstige voedselvoorziening met respect voor de grenzen van ons ecosysteem.

OP ZATERDAGVOORMIDDAG 14 SEPTEMBER

ORGANISEERT WMF

EEN GELEID BEZOEK AAN VOEDSELBOS DE WOUDEZEL TE MERKEM.

25 personen kunnen deelnemen. Het bezoek start om 10u en eindigt omstreeks 12u.

De rondleiding kost 5 euro. Dit is inclusief een afsluitend hapje en drankje uit het voedselbos.

Interesse? Schrijf je snel in via katty.de.wilde@wmfkoepel.be.

Uw inschrijving is pas definitief na storting van 5 euro op rek.nr. BE58 0012 7690 6279

Wij zorgen er ook voor dat mensen kunnen opgepikt worden aan het station van Diksmuide.

Laat ons dus ook weten of je met eigen vervoer gaat of met openbaar vervoer.

14 OKTOBER 2013 : DEBAT PROVINCIALE MINARAAD
MET YVES LETERME & MATHIAS LIEVENS OVER :
GROENE ECONOMIE, EEN KANS VOOR LOKALE BESTUREN?

Jaarlijks organiseert de West-Vlaamse Minaraad een debatavond. Dit jaar worden Yves Leterme (OESO) en Mathias Lievens (co-auteur van het boek “de mythe van de groene economie”) uitgenodigd voor een tegensprekelijk debat over groene economie voor lokale besturen. De OESO heeft namelijk net een lijst met aanbevelingen voor het vergroenen van lokale economie klaar. Het belooft een spannende avond te worden, want de auteurs van het boek “de mythe van de groene economie” staan bekend om hun kritische visie op economische groei, zelfs wanneer deze op een groene manier wordt gerealiseerd. We raden iedereen aan naar het debat te komen en in aanloop ervan het boek eens te lezen. We geven hier alvast een blik op de inhoud.

Vadertje winst inzetten voor de redding van moedertje aarde

De economische crisis en besparingspolitiek beheersen het nieuws. Ons economisch systeem zit namelijk zo in elkaar dat de economie moet blijven groeien om welvaart te bestendigen. Ondertussen stevenen we af op een klimaatopwarming van 4°C. Geen nood, zeggen vele politici en economen : het wondermiddel heet “groene economie”.

Eindelijk is de groene gedachte ingeburgerd geraakt bij de machthebbers. Groene economie wordt nu ook gedragen door multinationals, internationale instellingen en denktanks. Dat is goed nieuws, zou men denken.” Maar groene economie, zoals nu door vele politici en economen wordt gepercipieerd, vertrekt vanuit dezelfde marktmechanismen, die de ecologische crisis hebben veroorzaakt, zeggen de auteurs van “de mythe van de groene economie”.

Bestaat groen kapitalisme?

Mathias Lievens en Anneleen Kenis leggen in hun boek op gedurfde en goed onderbouwde wijze uit hoe het kapitalistische systeem er telkens in slaagt crisissen op te lossen door problemen te verleggen naar waar

geld mee te verdienen is. Ook nu is dit weer het geval en gelooft men dat groene innovatieve technologie en duurzaam consumeren ons wel zullen redden van klimaatopwarming. De auteurs zijn echter zeer sceptisch dat het neoliberal recept van ongebreideld streven naar winst en groei, focus op concurrentie en korte termijn denken het milieu zal redden. De problemen worden zo niet opgelost, maar telkens verlegd en vergroot. Volgens de auteurs is groene economie een verhaal dat mensen wil verlokken voor business as usual. De mythe van de groene economie onttrekt zo de verdere vernietiging van ecosystemen

#GreenCAPITALISMKILLS

aan onze ogen. CO₂-emissiehandel geven ze ter illustratie : missiehandel creëerde al mooie winsten, maar weinig klimaatverbetering. Gaandeweg wordt met een scherpe analyse duidelijk gemaakt dat het kapitalistisch systeem gewoonweg niet te rijmen valt de noodzakelijk transitie naar een duurzame en rechtvaardige samenleving.

Een tegenmacht organiseren

De grote massa is zich nog te weinig bewust van de urgentie van het klimaatprobleem of men voelt zich machteloos om er iets wezenlijk aan te veranderen. Duurzaam consumeren lijkt wel het enige wat we kunnen doen om een verandering af te dwingen. We zien onszelf al te vaak als consumenten en we zijn vervreemd van strijd. Kapitalisme recupereert immers zelfs verzet, zelfs bij de sociale bewegingen. Maar dit mag nu niet meer gebeuren. Om op korte termijn de diepgaande maatschappijverandering, die nodig is te bekomen, pleit het boek dan ook voor het organiseren van een tegenmacht. We moeten ons informeren, engageren en organiseren om de problemen opnieuw te politiseren. In plaats van het aan de markt over te laten, zouden belangrijke discussies en beslissingen

democratisch moeten genomen worden. Prioritaire investeringen zouden dan meer op lange termijn en ecologie gericht zijn. Vandaag gebeurt dit niet. Ze wijzen ook op de rol van het middenveld, o.a. naar de milieubeweging, om verzet te bieden en samen met bijvoorbeeld de arbeidersbeweging op de barricaden te gaan staan voor verandering.

Postpolitiek klimaat.

De opwarming van de aarde is onlosmakelijk verbonden met ons economisch systeem. De auteurs maken ons duidelijk dat het concept "groene economie" haar limieten bereikt heeft. Ecologische transitie moet nu hand in hand gaan met sociale omwenteling en dat gebeurt nu niet in het groene economie-denken. De huidige crisis van het neoliberalisme opent gelukkig wel de weg voor alternatieve benaderingen. In de niche gebeurt er nu al heel wat dat ons onafhankelijker kan maken van de markt. Het boek pleit voor een nieuw verdergaand concept van meer sociale gelijkheid, vergaande vormen van herverdeling, een grotere en meer democratische publieke sector, een breuk met het neoliberalisme, grenzen aan de groei, 90% reductie van de uitstoot, terugschroeven van de marktlogica in de maatschappij, radicaal terugdringen van de financiële markten, opbouw van sociale bewegingen van onderuit, met andere woorden: een visie, die de maatschappij niet reduceert tot de optelsom van consumenten en bedrijven.

Tekst : Katty de Wilde

Bronnen :

- Boek "de mythe van de groene economie" Mathias Lievens en Anneleen Kenis.
- Interview met Mathias Lievens en Anneleen Kenis over "de mythe van de groene economie" in Peper.
- Analyse van Dirk Holemans over het boek op de website van De Wereld Morgen.

DEBAT YVES LETERME (OESO) & MATHIAS LIEVENS (CO-AUTEUR MYTHE VAN DE GROENE ECONOMIE) OVER "GROENE ECONOMIE EEN KANS VOOR LOKALE BE-STUREN?"

14 oktober 2013 om 19u30.

Provinciehuis West-Vlaanderen. Koning Leopold-III-laan 41. 8200 Sint-Andries.

Dit debat wordt georganiseerd door de Provinciale Minaraad West-Vlaanderen. Binnenkort wordt ook de e-vite met de inschrijvingsmodaliteiten verspreid. Meer info : secretariaat@wmfkoepel.be.

SCHALIEGAS : STRUIKELBLOK VOOR DUURZAME ENERGIETRANSITIE

Shell-topman Peter Voser moest onlangs de gemoederen in Groot-Brittannië een beetje bedaren : "Terwijl in de VS de energieprijzen dalen door schaliegas, staat Europa nog aan de zijlijn. Europa is te dichtbevolkt om op grote schaal schaliegas te produceren". Schaliegas of "fracking", zoals het proces heet om schaliegas te ontginnen, schept in de VS opnieuw hoge verwachtingen op vlak van olie-onafhankelijkheid en economische groei. Schaliegas maakt dat een goedkope energiebron er weer volop beschikbaar kan zijn. Ook in Vlaanderen zit er, net als bij heel wat andere Europese landen, schaliegas in de bodem. Vlaams minister Schauvlieghe zegt dat er hier nog geen aanvragen tot opsporing zijn gekomen, maar minister Peeters vraagt wel de mogelijkheden van schaliegas in Vlaanderen te onderzoeken. Weer een stap achteruit in het energietransitieproces?

Fracking

Schaliegas is een zogenaamde niet-conventionele energiebron. Het is aardgas dat gewonnen wordt uit lagen gesteente (schalie) door hydraulisch fractureren. Vandaar dat het procedé "fracking" genoemd wordt. Om het gas uit het gesteente te breken wordt onder hoge druk water, zand en chemicaliën in ondergrond gespoten. De mix van water en chemicaliën wordt daarna terug opgepompt, waarbij ook zware metalen en nucleaire elementen mee uit de ondergrond naar boven komen. Een gedeelte van het water en chemicaliën blijft ook onder de grond achter.

Ramp voor milieu

Aardgas is bij verbranding een properder fossiele brandstof dan steenkool of aardolie, maar wanneer gewonnen door fracking is dit een heel ander verhaal.

Tijdens het winningsproces komt methaan vrij. Methaan is een broeikasgas met een 25 keer langere levensduur dan CO². Er moet bovendien ook nog een enorme hoeveelheid water in de grond gepompt worden. Zo'n half miljoen tot 1.3 miljoen liter per boring. Daarvan komt 80% weer terug naar de oppervlakte, maar dan wel zwaar vervuild met chemicaliën, zware metalen

en nucleaire elementen. Dit water is dusdanig vervuild dat het nadien als chemisch afval verwerkt moet worden. De mix van chemicaliën, die in de grond wordt ingebracht, kan ook nefaste gevolgen hebben voor grondwater & drinkwater. In de VS zijn er al een aantal van dergelijke gevallen bekend. De kosten worden afgewenteld op de omgeving en komende generaties. De winning kost ook meer energie dan bij normale gaswinning. Ook kunnen er aardbevingen en verzakkingen veroorzaakt worden door fracking. In een dichtbevolkt gebied als Nederland of België is ook dit een probleem.

Europa mag niet achterblijven?

Al zo'n 30% van de gaswinning in de VS bestaat nu uit schaliegas, wat hoge verwachtingen schept op vlak van olie-onafhankelijkheid en economische groei. Schaliegas maakt dat een goedkope energiebron er weer volop beschikbaar kan zijn. Barosso hield er einde mei een presentatie over voor de Europese regeringsleiders: "De aardgasprijs voor de ondernemingen is in de VS nu met 66 procent gedaald, terwijl deze voor Europese ondernemingen met 30 % steeg". De boodschap was dus "Europa kan niet achterblijven!".

In het Verenigd Koninkrijk is men ondertussen al met proefboringen begonnen. Ook in Nederland, waar onder 1/3 van het grondgebied schaliegas zit, wil men proefboringen doen. Alleen stuit dit voorlopig nog op hevig protest van de bevolking, net als in Frankrijk. In België bevindt er zich nog steenkoolgas in de steenkoolregio's Kempen en

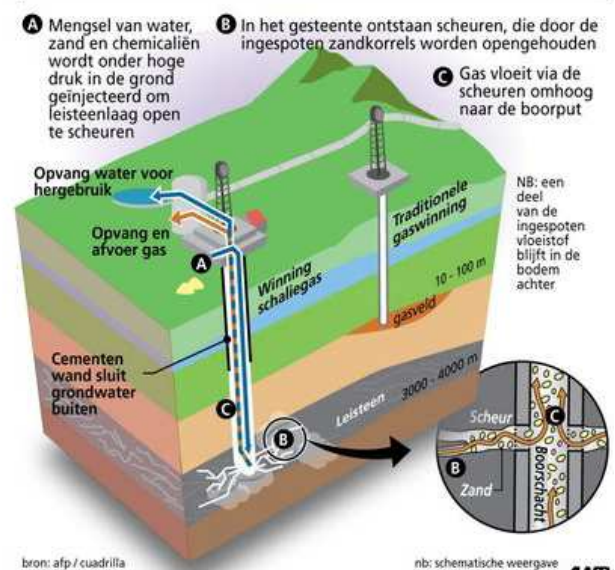
Luik. Na de sluiting van Arcelor Mittal in Luik en Ford in Genk, wordt er nu naar steenkoolgas gekeken om de economie daar terug wat op te krikken. En het is ook niet toevallig dat Open VLD recent in maart een congres over de mogelijkheden van fracking organiseerde en dat minister Peeters na zijn bezoek aan Exxon in Texas ook de mogelijkheden van schaliegas in Vlaanderen wil laten onderzoeken.

Economische heropleving van korte duur?

Fracking is pas door de hoge olieprijs van de laatste jaren commercieel interessant geworden. De kostprijs van olie is opgeklommen van iets meer dan 20 dollar in 1998 tot meer dan 100 dollar de laatste jaren. Gezien de wereldwijde vraag naar olie nu zo'n 10 % of 7 miljoen vaten per dag meer is dan het aanbod, zal deze prijs niet gauw meer dalen. Integendeel: men voorspelt tegen het eind van het decennium een prijs van rond de 170 dollar per vat.

Maar ook voor de schaliegassector in de VS is er een domper op de feestvreugde. Het is namelijk een dure, energie-rovende en vervuilende manier om aan energie te komen. Bij conventioneel gas kan bij ontginning 70% van het gas worden opgehaald. Bij schaliegas is dit slechts 10%. Eén boring kost naar schatting tussen de 10 en 20 miljoen euro en bij succes is na één jaar het meeste gas al onttrokken. Men moet dus voortdurend nieuwe putten boren. Soms zonder succes. Er rijzen dan ook vragen over de rendabiliteit.

Schaliegas moeilijker winbaar dan normaal gas

De gasprijs in de VS is nu gezakt omdat er daar nu meer gas op de markt komt. Maar de ontginningskosten zijn zo hoog dat de prijzen zullen moeten stijgen om de rendabiliteit voor de energiebedrijven te waarborgen. Bovendien zijn de voorraden in de VS en elders wellicht veel te hoog ingeschat. Het is dan ook twijfelachtig of schaliegas de hoge economische verwachtingen zal kunnen blijven inlossen.

In België, Nederland en andere Europese landen is er minder schaliegas voorradig dan in de VS. Bovendien ligt het dieper en zijn er hier meer breuklijnen in de lagen en is het hier dichter bevolkt. De ontginningskosten zullen hier dus nog hoger liggen dan in de VS.

Sommigen voorspellen dan ook dat “goedkoop” schaliegas de volgende bubbel is. Het lijkt het er alleszins op dat het einde van goedkope fossiele brandstof desondanks toch een feit is.

Met schaliegas richting “point of no return”.

Voor al wie hoopte dat de dure olieprijs ons nu naar een duurzame energietransitie zou drijven, is de nieuwe focus op schaliegas een opoffer.

“Klimaatverandering is gedaald naar de laagste regionen van de politieke agenda’s” zegt directeur Maria Van Der Hoeven van het Internationaal Energie-Agentschap. Dit agentschap staat niet bekend om zijn milieuvriendelijk engagement, maar zei, in een speciale editie voor de klimaatconferentie van Bonn kortgeleden; nu toch dat als er niet snel iets drastisch gebeurt, we tussen de 3,6 en de 5,3 °C opwarming zitten tegen 2100.

Onlangs passeerden we de symbolische grens van 420 ppm deeltjes CO₂ in de lucht. Het aantal deeltjes is daarmee het hoogst sinds miljoenen jaren. We kunnen nu nog slechts zo’n 500 gigaton CO₂ veilig gebruiken voor we de controle kwijt geraken over de klimaatopwarming. Recente overstromingen in Oost-Duitsland, orkanen in New York en Oklahoma. Het is nog maar een voorproefje van wat ons dan te wachten staat.

Nu kiezen welke weg we inslaan.

Men moet dus kiezen om de reserves fossiele brandstoffen, zoals olie, aardgas, schaliegas,.. die er nu nog zijn, in de grond te laten zitten. Dit zal verlieslatend zijn voor bepaalde sectoren,

maar winstgevend voor de hernieuwbare energiesector. Energiemaatschappijen als Shell en Exxon hebben echter nog 5 keer meer CO₂ dan ons ecosysteem aan kan in fossiele brandstofreserves beschikbaar. Het IEA raadt dan ook verdere subsidies aan de fossiele brandstoffensector af, hoewel dit het gevaar inhoudt dat daardoor de economische crisis tijdelijk versterkt wordt. Bedrijven uit die sector zijn immers fors overgewaardeerd op de markt. Door voorlopig investeringen in klimaatbeleid onder de agenda te plaatsen, bespaart men op korte termijn, maar verliest op de lange termijn. De VS kiest er alvast voor om het schaliegas naar boven te halen. En ook Europa wordt verleid om voor de ontginning van onconventioneel gas te kiezen om economisch concurrentieel te kunnen blijven.

Maar het zou van wijsheid getuigen als tenminste Europa een andere weg zou inslaan door volop in te zetten op hernieuwbare energiebronnen, zoals zonne- en windenergie. Deze energiebronnen zijn nu namelijk klaar om op grote schaal ingezet te worden, wat ook de productiekosten zal verlagen en ze concurrentieel met fossiele energiebronnen kan maken. Bovendien kiezen we daarmee voor het beperken van klimaatverandering en een veiligere en meer leefbare toekomst.

Voor wie een kritische documentaire wil bekijken over de gevolgen van schaliegaswinning is er Amerikaanse documentaire “Gasland”. Deze documentaire is gratis en integraal te bekijken op YouTube.

Tekst : Katty De Wilde

Bronnen :

- Lezing Serge De Gheldere voor Winvorm. 11.6.2013.
- “De volgende bubbel is die van goedkoop schaliegas.” www.trouw.nl 26.5.2013
- “Vlaanderen wil impact schaliegas onderzoeken” De Tijd
- “Overzicht schaliegas : de voor- en nadelen van fracking en onconventioneel aardgas” www.watisduurzaam.nl

BODEMEROSIE IN WEST-VLAANDEREN : EEN VERHAAL MET EEN GELUKKIG EINDE ?

'50 jaar geleden heb ik drainage gelegd, 80 cm diep', zegt een landbouwer uit de Kemmelstreek aan een Vlaams ambtenaar, 'vorige week heb ik één van de buizen kapotgetrokken bij het ploegen.' Een tekenend verhaal, waar gebeurd, als een anekdote verteld op een bijeenkomst van Inagro over erosie. Schrijnend zelfs, want we hebben maar een tweetal meter vruchtbare bodem en met de klimaatverandering zou het aan het huidige tempo, best wel kunnen dat het nu geen 50 jaar meer duurt voor de rest van de bodem naar de Noordzee vloeit.

Stilaan zijn het niet enkel meer de natuur- en milieugroeperingen die aan de alarmbel trekken, maar komt er ook gemor van bij de landbouwers zelf: het niet toepassen van aangepaste teelten en technieken, zorgt er immers onder andere voor dat grachten onderaan een helling gauw vol zitten en dat kost geld. Uitgaven die hadden kunnen vermeden worden.

En ook het beleid volgt stilaan. Op een voorstelling van de provinciale werking erosiebestrijding op 22 mei van dit jaar, binnen het kader van Inagro, werd een en ander toegelicht door Annelies Pollentier. Zij is de provinciale erosiebestrijdingscoördinator.

Vaststellingen

De leemstreek en de zandleemstreek, die je bij ons in het zuiden van de provincie kan vinden, zijn nogal gevoelig voor erosie. Als deze bodemsoort gecombineerd wordt met een hellend vlak, bodemverdichtende landbouwtechnieken, onaangepaste technieken en de onvermijdelijke neerslagpieken, dan heb je een eroderende mix, die tot 7 ton per hectare van de beste toplaag afspoelt. Dat is voor Vlaanderen in totaal een 2 miljoen ton goede landbouwgrond, die jaarlijks de gracht inspoelt.

Het erosieprobleem wordt voor een groot deel

veroorzaakt door de landbouw : jaarlijks verliest ze 2 miljoen ton vruchtbare bodem. Daarvan loopt 20% rechtstreeks de waterlopen in, wat stroomafwaarts voor grote modder- en wateroverlast zorgt. De rekening van 16 miljoen euro voor de bagger- en verwerkingskosten om dit sediment te ruimen, wordt elk jaar opnieuw gepresenteerd aan de belastingbetaler.

Landbouwers die rechtstreeks inkomenssteun (toeslagrechten) ontvangen of deelnemen aan agromilieumaatregelen moeten in het kader van de randvoorwaarden verplicht erosiewerende maatregelen nemen op sterk erosiegevoelige

percelen. Het aandeel erosiegevoelige teelten blijft echter heel hoog : 22 procent op percelen met een zeer hoge en 57 procent op percelen met een hoge bodemerossiegevoeligheid.

Vandaag zijn enkel landbouwers in de sterk erosiegevoelige gebieden (10.000 ha) verplicht om een beperkt aantal maatregelen te nemen. Natuurpunt vraagt om deze verplichting uit te breiden tot alle erosiegevoelige gebieden (150.000 ha).

In 2008 werden de West-Vlaamse gemeenten, voor het opstellen van een erosiebestrijdingsplan, voorzien van 1,2 miljoen euro subsidies voor het aanpakken van erosie op 95.800 ha van hun grondgebied. 28 van de 36 erosiegevoelige gemeenten gingen hierop in en maakten een erosiebestrijdingsplan op. Het merendeel van die gemeenten stopte het, na opstellen, veilig achter slot en grendel.

In 2013 kiemt er terug ambitie op het erosieplan: een intergemeentelijke erosiebestrijdingscoördinator klopt op de poorten van de wegspoelende gemeenten, 12 openden reeds voorzichtig hun poorten.

Verschillende soorten bodemerossie

Bodemerossie is een proces waarbij bodemdeeltjes losgemaakt en verplaatst worden door water, wind of bodembewerking. Vermits bodemerossie door water bij ons de meest voorkomende vorm van erosie is, zullen we in het verloop van het artikel dan ook voornamelijk deze vorm van erosie bespreken.

Bodemerossie door water

Bodemerossie door water hangt af van verschillende factoren. Zo hebben hevige en langdurige regens groot effect op bodemerossie. In vlakke gebieden, zoals de polders, heb je bijna geen watererosie, in tegendeel, het zijn de gebieden waar zich de afgespoelde deeltjes, sedimenten, afzetten en een nieuwe bodem kunnen vormen. Als de hellingen van de akkerpercelen steiler en langer worden, neemt het erosierisico toe. Het water versnelt en heeft zo een grotere kracht die inwerkt op de bodem. Daarenboven wordt het gemengd met grond, waardoor het nog sterker zal inwerken. Bodemerossie manifesteert zich het meest op steile hellingen en in zones waar water geconcentreerd wordt. Zandleem en leemgronden zijn heel gevoelig voor erosie, een omzichtige is dus geboden.

Waar er eerder een lappendeken van akkertjes de bodem ter plaatse hield, opteerde men na WOII voor grootschalige akkers, ook op hellingen. De eeuwenoude symbiose tussen landbouw, landschap en natuur werd in de naoorlogse periode dan ook sterk verstoord door allerlei technologische en maatschappelijke evoluties. De landbouw werd immers sterk geïndustrialiseerd en de schaal waarop aan landbouw werd gedaan, nam steeds grotere proporties aan. De kleine, familiale boeren moesten er uit en de mens werd meester over landschap en natuur. De gevolgen van de beslissingen toen, laten zich voelen vandaag: de landbouw is medeverantwoordelijk voor problemen als eutrofiëring, afname van biodiversiteit, het verdwijnen van kleinschalige landschapselementen, de verstoring van het cultuurlandschap – ontstaan door het samenspel van natuur en landbouw- en de aftakeling van de bodem (ook via erosie).

Door deze ‘groene revolutie’ werd het mogelijk om minder vruchtbare gronden op een eenvoudige manier binnen de teelt in te schakelen. Kunstmest zorgde immers voor de juiste voeding voor de plant. De gevolgen hiervan werden echter over het hoofd gezien: de bodemstructuur die vroeger werd aangerijkt door stalmest en plantaardige structuurelementen, verloor haar natuurlijk leven. Het gebruik van steeds zwaardere en meer efficiënte machines versnelde het proces. Een ‘dode’ bodem is als vogel voor de kat bij zware regenval. Door een goede bodemstructuur kan er immers meer water (sneller) infiltreren en worden bodemdeeltjes minder gemakkelijk losgemaakt en verplaatst.

Daar waar een bodem reeds in verval is, zou een dichte en permanente begroeiing (bv. permanent grasland, ...) de erosie kunnen ophouden. Bodemerossie wordt immers problematisch wanneer de beschermende werking van de vegetatie permanent of tijdelijk wegvalt (bv. intensieve landbouw met eenjarige teelten (mais, bieten, aardappelen,...), velden waar geen groenbedekker kon ingezaaid worden, ...). De regen valt rechtstreeks op de bodem, waardoor ze loskomt, de afwezigheid van vegetatie laat deze losgekomen deeltjes dan toe om vrij af te stromen.

In onze provincie komt bodemerossie vooral voor in het zuiden van onze provincie. Het probleem is het ergst in het gebied van de West-Vlaamse Heuvels, de Midden-West-Vlaamse Heuvelrug en tussen Leie en Schelde. Ook in minder heuvelachtige

gemeenten, zoals bv. Pittem, Meulebeke, Tielt en Ingelmunster is het probleem niet te onderschatten. Het probleem is echter niet steeds per gemeente te beschouwen. Ook binnen de gemeenten, die niet bij de meest erosiegevoelige horen, kan erosie op bepaalde percelen voor grote problemen zorgen.

Waar wachten ze op?

Het lijkt evident dat erosie een gemeenschappelijk strijdpunt moet zijn van landbouwer, gemeente, provincie en het gewest. Quod non.

Het zou vooreerst niet abnormaal zijn dat ook in de landbouwbedrijven het principe van 'de vervuiler betaalt' wordt toegepast. Dit gebeurt immers voor de andere bedrijven en particulieren in dit land. Voor de landbouw wordt echter een uitzondering toegepast.

Het zou niet abnormaal zijn dat alle landbouwers, alleen al uit economisch oogpunt, de beperkte vruchtbare bodem waarover ze beschikken, volop zouden beschermen. Daarenboven zou het, ook vanuit economisch standpunt, niet abnormaal zijn dit ook te doen voor de gewassen die er op staan en nu mee afstromen.

Het zou daarenboven niet abnormaal zijn dat de verschillende overheden maximaal inzetten op begeleiding, reglementering en handhaving van erosiepreventieve en "-bestrijdende programma's. Het kost immers bakken overheidsgeld om langs de ene kant programma's te subsidiëren en langs de andere kant de onwil van sommige landbouwers uit de grachten en beken te ruimen. Zo zijn er bijvoorbeeld nog niet veel gemeenten die een gemeentelijke erosieverordening hebben (bijv. Landen in Vlaams-Brabant heeft dit voor de fruitkwekers). Ook het ploegen tot tegen de beekrand wordt niet intensief opgevolgd. Tot op vandaag wordt het effect van de verschillende

erosiebestrijdende programma's en subsidies niet gemonitord op niveau van de provincie. En op Vlaams niveau blijven de maatregelen uit die erosiebestrijdende maatregelen verplichtend maken voor alle erosiegevoelige gebieden, met koppeling aan de inkomenssteun. Een gevolg hiervan is onder meer dat het aandeel erosiegevoelige gewassen (op erosiegevoelige gronden) in het algemeen voor Vlaanderen steeg met gemiddeld een 3% tussen 2007-2011.

Het beleid streeft er vandaag dan ook nog te weinig naar om een werkelijke transitie van de landbouw te bekomen, die rekening houdt met de kenmerken van het landschap en hierop haar methoden aanpast. Eerder wordt er gekozen voor het tegenhouden of kanaliseren van de afstromende bodem, dan het tegenhouden van het afstromen van de bodem. Aan het huidige tempo is er nog tachtig jaar nodig om alle erosieproblemen aan te pakken, zo blijkt uit een rapport van INBO. Wanneer we slechts 14 procent van de belangrijkste erosieproblemen tegen 2014 kunnen aanpakken, dan zal het nog heel lang duren.

Maar af en toe komen er ook positieve signalen over de eroderende gebieden. We dachten dat de erosiebestrijdingsplannen van een aantal gemeenten stilletjes onder een dikke laag stof zouden bedolven geraken, tot Inagro, 'Beitem' voor de ingewijden, een intergemeentelijke en provinciale erosiebestrijdingscoördinator wilde aanstellen.

Het erosiebesluit voor West-Vlaanderen

Op 26 februari 2010 werd het bestaande Vlaamse Erosiebesluit van 8 mei 2009 aangepast aan de actuele noden. Sinds 1 januari 2011 is ook de aanvraagprocedure voor de subsidies in dit kader gevoelig vereenvoudigd. Dat zette Inagro ertoe aan om dit proces van vereenvoudiging verder te ondersteunen door een provinciaal aanspreekpunt aan te werven, in de gedaante van Annelies Pollentier en Maarten Naegel. Hoewel het

initiatief een trage start kent, kan het na verloop van tijd, volgens ons, potentieel hebben om de erosiebestrijding aan te vatten. Uiteraard moet dit gecombineerd worden met een intensievere inzet op vlak van erosiepreventie in de landbouw.

Argwaan vertraagt proces :

Zelfs met de nieuwe besluiten, staan niet alle actoren aan te schuiven om het erosiebestrijdingsplan van de gemeente uit te voeren. De redenen van deze argwaan zijn afhankelijk van de situatie en kunnen op verschillende vlakken worden gevonden. Hieronder enkele belangrijke:

- Inname grond voor 20 jaar;
- Onderhoud van de grasstroken/grasgangen door de landbouwer indien geen vee;
- Waardevermindering van de percelen indien gelegen in woonzone/woonuitbreidingszone;
- Waardevermindering indien de percelen verpacht worden;
- Kleinere percelen;
- Budget voor de uitvoering dient voorgeschoten te worden door de gemeente;
- Niet alle eigenaars/gebruikers van een knelpuntgebied willen meewerken, waardoor een knelpunt niet volledig kan behandeld worden en die percelen dan ook voor erosie blijven zorgen op onderliggende percelen. Hierdoor kan een dossier afgekeurd kan worden (LNE hanteert de regel: zo hoog mogelijk in het knelpuntgebied de oorzaak bestrijden, niet enkel onderaan het gebied de gevolgen bestrijden/minimaliseren)
- ...

De factoren die hen dan wel over de streep trekken:

- Mooie vergoeding voor de ingenomen grond voor zowel eigenaars als gebruikers;
- Geen modderruiming meer ;
- Grasstroken kunnen gebruikt worden als wendakker, mogen nog steeds bereden worden;
- Verplichting door Aquafin of VMM;
- Indien nodig wordt er overgegaan tot onteigening;
- ...

Om een dossier te kunnen indienen is steeds zowel de medewerking van de gemeente, als van alle eigenaars en alle gebruikers van de betreffende percelen noodzakelijk. Meestal vraagt het heel wat overlegmomenten om tot een consensus te komen tussen deze drie partijen. Evengoed weigeren bepaalde kritieke actoren mee te werken, waardoor een dossier niet kan uitgewerkt worden of serieus

aangepast moet worden. In verschillende gevallen is het dan al gebeurd dat ook de gemeente liever geen maatregelen opdringt waardoor het dossier wat aan de kant geschoven wordt. Daarnaast werd ook vastgesteld dat verschillende gemeenten nog niet ten volle op de hoogte zijn van het Erosiebesluit en de subsidies die kunnen verkregen worden vanuit Vlaamse Overheid en provincie West-Vlaanderen. En het is ook daar dat de werking als intergemeentelijke erosiecoördinator een sensibiliserende en motiverende rol in wil spelen.

Kosten

Onder erosiebesluit staan 3 subsidiemaatregelen :

1) *Opmaak erosiebestrijdingsplan (12,5€/ha plangebied):* dit is voorwaarde voor verdere subsidiesteun, maar reageert niet mee op veranderingen. De gemeenten die er eentje hebben zijn: Anzegem, Ardoois, Diksmuide, Harelbeke, Heuvelland, Hoogdele, Houthulst, Ichtegem, Ieper, Koekelare, Kortemark, Kortrijk, Langemark-Poelkapelle, Ledegem, Lichtervelde, Menen, Mesen, Meulebeke, Moorslede, Pittem, Poperinge, Staden, Tielt, Vleteren, Wervik, Wevelgem, Zonnebeke, Zwevegem.

2) *Loonkost intergemeentelijke erosieambtenaar Inagro (12,5 €/ha plangebied):*

Hoofdtak is actiepunten uit gemeentelijke erosiebestrijdingsplannen op het terrein te realiseren. 9 gemeenten tekenden in januari 2013 in (Heuvelland, Poperinge, Moorslede, Hoogdele, Tielt, Koekelare, Lichtervelde, Diksmuide, Meulebeke) en 3 gemeenten volgen in september 2013 (Pittem, Staden, Kortemark). Intekenen kan halfjaarlijks. Gemeenten die nog geen aanvraag indienden, hebben hiervoor nog tot eind augustus 2013 de tijd. Deze kunnen dan vanaf 1 januari 2014 instappen.

Hier spelen ook de natuur- en milieuverenigingen een rol. Door druk te zetten via de gemeentelijke Minaraden, kunnen de besturen aangepord worden om hierover contact op te nemen met Inagro.

3) *Uitvoering gemeentelijke erosiebestrijdingswerken (subsidie van 75% door LNE-ALBON, 15% door provincie West-Vlaanderen en 10% voor de gemeente):*

5 gemeenten hebben reeds goedgekeurde dossiers voor realisatie en een aantal werken zijn reeds gerealiseerd. 9 gemeenten zitten in de fase van dossieropmaak of in overlegfase met eigenaars/gebruikers om in de nabije toekomst werken te kunnen realiseren.

Andere vergoedingen zijn deze voor de grasbufferstroken, de meest toegepaste en meest eenvoudige maatregel. Hiervoor 8200 EUR vergoeding per hectare voorzien, voor inzaai en nazorg, gedurende 20 jaar. Voor het realiseren van andere kleinschalige erosiebestrijdende maatregelen worden zowel vergoedingen voor eigenaars als gebruikers voorzien, en dit voor de periode van 20 jaar. (eigenaars: éénmalige vergoeding van 9050 €/ha ingenomen oppervlakte; gebruikers: jaarlijkse vergoeding van 1560 €/ha ingenomen oppervlakte).

Controle

Je kan vele zaken ondersteunen, maar zonder handhaving van de genomen maatregelen en de bestaande verplichtingen blijft het risico bestaan dat niet alle maatregelen worden nageleefd. De verschillende partners binnen de erosiebestrijdende maatregelen op gemeentelijk niveau, geven dan ook aan dat bij niet-naleven van de afspraken er een terugvordering van de ondersteuning zal geëist worden.

De provincie wil ook alle verplichtingen ophijsten iktv erosiepreventie en “-bestrijding en deze door de gemeenten laten publiceren. Om ook de code van goede landbouwpraktijken nog meer ingang te laten vinden, wil Inagro ook meer in overleg gaan met de landbouwer. Veldwerk overtuigt immers meer dan bureauwerk.

Ook via beheerovereenkomst

tussen landbouwer en VLM kunnen erosiebestrijdende maatregelen genomen worden. Over het effect hiervan, werden in eerdere nieuwsbrieven en ook door Natuurpunt al meerdere kanttekeningen gemaakt. Immers, de looptijd van 5 jaar maakt de langetermijneffecten van de maatregelen sterk afhankelijk worden van de economische context en de wil van de landbouwer. Daarenboven situeren deze maatregelen niet op het bekkenniveau, maar wel op perceelsniveau. Je kan dan ook bezwaarlijk van een integrale aanpak spreken.

Maar toch nog een lange weg te gaan...

Dit is echter nog niet voldoende. Het beleid van stimuleren werpt maar heel schaarse vruchten af. Daarenboven evolueren de teelten naar erosiegevoelige gewassen en grootschaligheid. De groei van het aantal mestbehandelaars in de regio waar nu al heel wat erosie bestaat, kan bijvoorbeeld de teelt van energiemais aanmoedigen, een teelt die hand in hand gaat met erosie.

Er bestaat ook geen verplichting voor maatregelen, die als doel het behoud van en het uitbreiden van grasland op erosiegevoelige percelen hebben. Daarenboven vrezen landbouwers dat hun graslanden naar permanent grasland zullen worden omgezet, waardoor ze onder het natuurvergunningsdecreet zouden vallen. Om dit te vermijden streven ze naar teeltrotatie, waarbij de graslanden tijdelijk zijn. Een striktere en brongerichte regelgeving voor de erosiegevoelige gebieden dringt zich dan ook op.

VLIF-steun zou nog meer kunnen ingezet worden voor ondersteunen erosiepreventieve maatregelen. Momenteel worden installaties voor directe inzaai met 18% ondersteund. Hierbij zou ook de niet-kerende bodembewerking kunnen opgenomen worden. Het is voor een landbouw onder druk niet steeds haalbaar om investeringen op lange termijn te doen. Beide voornoemde technieken kunnen wel via een beheerovereenkomst ondersteuning krijgen.

Een aantal gemeenten lijken wel interesse te hebben om hun erosiebestrijdingsplannen om te zetten in de praktijk. Momenteel hebben 12 gemeenten deze interesse getoond door een samenwerking met Inagro aan te gaan. 16 gemeenten met een erosiebestrijdingsplan hebben dan ook nog geen samenwerking aangevraagd. Bij 8 erosiegevoelige gemeenten (van de 36 erosiegevoelige) moet het besef van de noodzaak van een aanpak nog doordringen.

De natuursector, die steeds voorhoede is geweest in het erosiedebat, krijgt nu ook geleidelijk aan meer steun van de bewuste landbouwers, hun koepels en een deel van de overheid binnen de bewustmaking. Hopelijk groeit de druk op de landbouwers om de code van goede landbouwpraktijken na te leven. Hopelijk groeit ook de druk op de overheid om duurzame maatregelen te nemen, die goede praktijken beloont, maar ook slechte praktijken durft te handhaven. Want de grond vloeit stilletjes weg...

Tekst : Bart Vanwildemeersch